

Władyka, Wiesław

"Związek Związków Zawodowych 1931-1939", Seweryn Ajzner, Warszawa 1979 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 71/2, 441-442

1980

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

dwie poprzednie udokumentowana materiałowo, ale bez wątpienia intelektualnie najbardziej fascynująca, jest swego rodzaju wykorzystaniem, podsumowaniem i zwieńczeniem dotychczasowych wywodów. Kreśli ona olbrzymią społeczno-kulturową rolę, jaką prasa odgrywała w społeczności emigracyjnej. Świadczą o tym chociażby zestawione przez autora wskaźniki czytelnictwa, wyższe w przypadku Polonii francuskiej ponad trzykrotnie od przeciętnych polskich. Ukazanie społeczno-kulturowego oddziaływania prasy utrudniał A. Paczkowskiemu brak jakichkolwiek badań socjologicznych prowadzonych w omawianym okresie. Podstawą wnioskowania musiała być znajomość samej społeczności emigracyjnej, z drugiej zaś strony samej prasy. Doskonale opanowanie tej wiedzy w połączeniu z ciekawymi intelektualnie i metodycznie propozycjami interpretacyjnymi dało w rezultacie obraz nader interesujący, świadczący jak wielką rolę odegrała prasa w procesie zachowywania dla polskości emigrantów, których chęć znalezienia pracy i godziwego zarobku zmusiła do opuszczenia kraju.

T. N.

Jacek Majchrowski, *Stronnictwo Pracy. Działalność polityczna i koncepcje programowe*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” t. DXXXXVII, „Prace Prawnicze” z. 88, Kraków 1979, s. 100.

Praca, pierwsza w literaturze historycznej, jest próbą ukazania genezy Stronnictwa Pracy a następnie jego działalności w ostatnich latach Drugiej Rzeczypospolitej oraz w latach wojny i okupacji. Autor nie podjął się omówienia okresu 1945—1950. Jak stwierdza, było to spowodowane brakiem dostatecznego dystansu historycznego do wydarzeń tych lat oraz fragmentarycznością dostępnej bazy źródłowej. Książka została przygotowana na podstawie materiałów archiwalnych, rękopiśmiennych (pozostających nieraz w rękach prywatnych), relacji, prasy, opracowań — w tym także do tej pory nie publikowanych. Autor przedstawia również dociekliwie rolę SP w polskim życiu politycznym jak i strukturę organizacyjną Stronnictwa, zasięg oddziaływania. Wiele miejsca poświęca analizie założeń programowych i próbom ich realizacji. Mimo że praca ma stosunkowo małą objętość (7 ark. wyd.) daje pełną orientację w działalności Stronnictwa Pracy w latach 1937—1945.

W. W.

Seweryn Ajzner, *Związek Związków Zawodowych 1931—1939*, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1979, s. 328.

Książka S. Ajznera jest cenną próbą ukazania — poprzez analizę działalności Związku Związków Zawodowych, organizacji robotniczej, kierowanej przez Jędrzeja Moraczewskiego a utworzonej przez Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem „dla nasilenia walki z całym niepiłsudczykowskim, socjalistycznym zwłaszcza i komunistycznym ruchem” — niektórych procesów zachodzących wewnątrz obozu rządzącego w Polsce po przewrocie majowym. Autor nie pomija też wydarzeń z lat 1926—1931 omawiając genezę ZZZ, nie rezygnuje z przedstawienia szerszego, społecznego i ekonomicznego, tła określającego rozwój Związku. Książka zawiera opis celów tej organizacji, jej działalności, zasięgu oddziaływania, miejsca w ruchu piłsudczykowskim, wreszcie ewolucji aż po rozejście się z czynnikami rządzącymi

po śmierci Piłsudskiego i publiczne przeciwstawienie się powstającemu Obozowi Zjednoczenia Narodowego: „W ewolucji ZZZ znalazły odbicie zarówno procesy radykalizacji drażące jego szeregi, jak postępująca aktywizacja całej piłsudczykowskiej lewicy, opowiadającej się za demokratyzacją ustroju państwowego”.

Praca ma układ chronologiczny, podzielona jest na cztery rozdziały. Podstawę źródłową stanowiła obok literatury, także prasa i archiwalia, m.in. akta przechowywane w Archiwum Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, bogate archiwum Z. i J. Moraczewskich w CA KC PZPR i AAN.

W. W.

Zapiski opracowali: Andrzej Biernat (A. B.), Marian Dygo (M. D.), Tomasz Jendryczko (T. J.), Rafał Karpiński (R. K.), Tomasz Kizwalter (T. K.), Andrzej Klonder (A. K.), Stefan K. Kuczyński (S. K. K.), Zbigniew Morawski (Z. M.), Tomasz Natęcz (T. N.), Maria Niewęglowska (M. N.), Stanisław Russocki (S. R.), Maria Sierocka (M. S.), Kazimierz Stembrowicz (K. S.), Andrzej Szwarc (A. S.), Wojciech Tygielski (W. T.), Marek Urbański (M. U.), Wiesław Władyka (W. W.), Ewa Wipszycka (E. W.), Maria Wrede (M. W.).